NAVŠTÍVENÍ MARIE A JEJÍ CHVALOZPĚV

Původ materiálu
David Nečil
Pořadí v lekci
3

Žalmy 89:2 O Hospodinově milosrdenství chci zpívat věčně, svými ústy v známost uvádět tvou věrnost po všechna pokolení.

Liturgické čtení: L 1,26-33

klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

-Marie, Bohem vyvolená, která se stane matkou Páně. Z Bible sice nic nevíme o jejím narození ani o její smrti a téměř nic o jejím životě (srv. Mt 13,55). Ale je onou „požehnanou mezi ženami“ (L 1,42). Ne proto, že se stane matkou nebo že bude vzorem mateřství, nýbrž proto, že se stane matkou Božího Syna. Přijímá Boží vůli (L 1,38.48) i za cenu toho, že ztratí dobrou pověst (srv. Mt 1,19nn). Jen u Matouše a Lukáše se o ní mluví jako o panně, což znamenalo také mladou ženu obecně. Stěžejní ale je, že ji Bůh shledal vhodnou pro to, aby se stala matkou Ježíše Krista. Porodí ho a odnosí jako člověka ve svém těle (srov. Ga 4,4), zplozen byl však z vůle Boží (L 1,31). Ježíšův příběh se stává naplněním cesty Izraele (1,32n) a zaslíbením (srv. Iz 9,6), které mu bylo dáno. A proto ti to, vznešený Teofile, hned zkraje toho, co ti chci napsat, připomínám.

-**anděl** ve SZ znamená „posel“, na jeho přirozenosti však málo záleží. „Anděly“ jsou nazýváni též poslové (Iz 37,9), proroci (Iz 44,26), kněží (Mal 2,7). Ostatně ve SZ rozdíl přirozenosti mezi bytostmi pozemskými a nebeskými není zřetelný. Nebeské bytosti nemají vždy křídla a chodí po zemi (Gn 32,2), velice se podobají lidem (Gn 19,1). Mezi vrchní anděly – archanděly – v bibli patří: Gabriel, Michael a Rafael. Marii navštívil Gabriel (L 1,26); přichází tiše, nečekaně. Nechce Marii polekat a vyvést z míry (30). Pán svého služebníka posílá proto, aby posloužil jeho záměru na nebi i na zemi (Žd 1,14). A posílá ho se zprávou i do takového města jako je Nazaret, do Galileje, která se mezi judským obyvatelstvem netěšila obzvláštní úctě (J 1,46). A tato zpráva o narození krále je pro lid, vznešený Teofile, tak nadpozemská a nad jeho představy, že ji nemůže zvěstovat jen tak ledajaký hříšník.

- syn Nejvyššího - trůn otce Davidaje titul a dědictví, kterými chce Lukáš navázat na starozákonní proroky. V knize Izajáš 9,5-6 předpovídá prorok narození Mesiáše a zahrnuje ho významnými tituly. Ujišťuje čtenáře, že zaslíbený syn usedne na trůn Davidův (srv. Da 2,44 a 7,14). Lukáš vidí naplnění proroctví v příchodu Ježíše Krista. On je také tím „Davidovým synem“ (Mt 1,1), který byl prorokován Davidovi ústy Nátana (2S 7,12-16). A nejenže bude kralovat nad tímto lidem. Jeho království, vznešený Teofile, přeroste říši Davidovu, bude totiž královstvím pokoje, lásky a spravedlnosti a bude tu na vždy.

- setkání s Alžbětou je podle Lukáše Mariino první setkání s někým poté, co přijala s důvěrou Gabrielovu (andělskou) zvěst. A jako první odezvu na požehnané Boží jednání slyšíme lidské dobrořečení a o ‚tanci‘ ještě nenarozeného Jana. Ten poskakuje jako ti, které zasáhla zvěst o jednajícím Bohu (viz Ž 114,4.6, Ma 3,20, srv. např. i Ž 68,4n). A to je, vznešený Theofile ten, který se pak stal Ježíšovým předchůdcem a prorokem (L 3,3-6) a jehož posláním bylo připravovat Boží lid na blízkost Mesiáše.

Alžběta, stejně jako zanedlouho její muž Zachariáš (1,68-79), dobrořečí Bohu. Lidské „žehnání“ a „dobrořečení“ je možné jen díky tomu, že nejprve „požehnal“ Hospodin. V hebrejštině se pro obojí užívá stejného výrazu, ovšem v odlišném významu: z Boží strany jde o požehnání, tj. o vyvolení a jedinečné obdaření „mocí předivnou“, z lidské strany o vděčnou odpověď těch, kdo pochopili, co se stalo, čeho se jim dostalo a proč byli požehnáni. Jinými slovy – ze země se ozývá vděčná píseň těch, kterým došlo, že Bůh jedná „jako v nebi tak i na zemi“. A sama Alžběta by o tom mohla povídat. Blahoslavená, která uvěřila, že ono podivné zvěstování dojde svého cíle. Alžbětin pozdrav je pro Marii znamením i potvrzením její cesty. Podobně třeba Abrahama, vydávajícího se neprošlapanými cestami Hospodinovy důvěry, pozdravil kdysi Malkísedek (Gn 14).

-V **Mariině chvalozpěvu** (verše 46-55) se poprvé objevuje téma spasení. Marie pronáší díkuvzdání za to, že Bůh je věrný ve svých slibech, že obrací naruby zaběhané „neřády“ – vládu pyšných a sebejistých – že se slitovává nad utištěnými a pozvedá utlačované a ožebračené. Chvalozpěv připomíná a shrnuje základní motivy písně Sáry (Gn 21,6n) a Chany (1Sa 2, viz též Ž 113). Mariin chvalozpěv i pozdrav Alžběty jsou jakýmisi prvními bohoslužbami „ve jménu Kristově“ (viz Mt 18,20). Vznešený Teofile, ty víš, že ty události se mezi námi naplnily, a proto věz, že je důležité chválit Boha za to, že se rozpomenul na své milosrdenství, které svému lidu zaslíbil.

úskalí textu

V příběhu zcela důrazně zaznívá motiv cesty. Když Marie vyslechla andělovo poselství a přijala své poslání, vydává se na cestu do neznáma. Cesta za Alžbětou je cestou ve směru, kterým ukázalo oslovení. Marie netuší, že jí od Alžběty zazní vstříc tak jedinečné pozdravení. Obě ženy jsou modelovými postavami víry tak jako ve SZ například praotcové. Pán se k nim sklonil a ony následovaly jeho slova.

Mariin chvalozpěv je „písní novou“ (viz např. Ž 98), ač je poskládán ze „starých, dobře známých“ (starozákonních) písní. On aktuálně odpovídá na „nové“ Boží zaslíbení a činy. A Lukáš tím jen stvrzuje, že máme zpívat Bohu za to, že pamatoval na své dříve dané zaslíbení a že toto zaslíbení se týká právě tohoto očekávaného narození.

pomůcky:

- zpěvníky, texty písní, bible

- obrázek či foto zpěváka, obrázek zpívajícího společenství, obrázky Marie a anděla z BTS a Zpívejte s námi

- píseň k tanci, oznámení o narození, papírový strom (*Předem si připravte strom, tak aby se na něj daly nalepovat dětmi napsané vzkazy*.)

MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro mladší školní věk:

Na úvod jako motivaci ukažte dětem obrázek zpívající skupinky (např. Zpívejte s námi, str.2) a ptejte se: Co vidíš na obrázku? Proč tam asi všichni zpívají? Kdy a co sami zpíváte, když chcete děkovat? Každý, za to zač děkuje, napíše na list a přilepí na strom (viz Pomůcky). Na závěr motivačního úvodu si zazpívejte takovou píseň, kterou děti zpívají, když chtějí Bohu děkovat.

Pro střední a starší školní věk:

Na začátku si zazpívejte píseň Anděl k panně poslán je (BTS 63) nebo si společně přečtěte její text. Celý příběh skýtá motiv cesty do neznáma, úzkosti z něčeho neznámého a nového, změny a očekávání. Hovořte tedy v úvodu s dětmi o změně školy, učitelů a spolužáků; o jejich cestě do míst, kde to neznali; o přestěhování; o jejich první cestě na tábor; atd.: Jaký jste měly pocit? Co jste dělaly, dodávaly jste si nějak odvahy? Můžete před ně současně předložit

obrázky z BTS str. 105 a Zpívejte s námi, str. 73 a ptát se na rozdíly. Zaměřte se na postavu Marie, jak Gabrielovu zvěst asi na tom kterém obrázku prožívá? Má taky nějakou oporu?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Vyprávění soustřeďte na Mariin zpěv chvály. Její radost z očekávaného narození syna a chvalozpěv Bohu můžeme s ní sdílet, neboť i pro nás se Ježíš narodí.

I. Motivace

II. Anděl přináší Marii nečekanou novinu

III. Marie nezůstává se svou novinou sama, ale vydává se za Alžbětou.

IV. Marie zpívá o své radosti a děkuje Bohu

c) poznámky a osnova pro starší školní věk:

I. Motivace

II. Marie přijímá a nese andělovu zvěst

III. Marie odchází k Alžbětě. Setkání dvou těhotných, jež spojuje vůle sdílet svá tajemství.

IV. Alžběta reaguje na Boží čin chválou a zároveň ví a věří, že Mariin syn bude jejím Pánem.

V. Marie přijímá Alžbětin pozdrav a nechává přes sebe přetékat chválu Božímu milosrdenství

I. MOTIVACE – VÝZNAMNÁ NÁVŠTĚVA

Jak byste se asi cítili, kdyby za vámi přijela nějaká významná návštěva? Třeba pan starosta, primátor nebo někdo z prezidentské kanceláře. Asi nikoho takového v nejbližší době nečekáte. Proč taky? Člověk musí napřed dokázat něco výjimečného, mimořádného, aby se s ním někdo takový vůbec bavil. Aby přijel právě za ním. Co třeba byste museli dokázat, nebo čím byste se museli stát, abyste byli přijati třeba u prezidenta?

II. ANDĚL PŘINÁŠÍ MARII NEČEKANOU NOVINU

Dívka jménem Marie také nebyla nijak výjimečná. Žila ve městě jménem Nazaret a ani toto město nebylo žádné významné centrum. Naopak – bylo to malé městečko a navíc leželo v Galileji. Nad tou krajinou ohrnovali někteří Židé nos. Zvlášť ti, kteří bydleli v Judsku a v Jeruzalémě. Galilea byla chudá hornatá země, kde žili spíše chudí lidé, zemědělci, rybáři, vesničané.

Marie byla už zasnoubená. Muže jí nejspíš vybrali rodiče, jak bývalo tehdy zvykem. Josef na ni byl hodný. Pocházel z rodu Davidova a tak někdy žertoval, že je potomek velkého krále. Marie si jako jiné mladé ženy představovala, co ji v životě čeká. Jednou, možná brzy, se vdá, bude mít děti a bude se starat o dům a o svého muže.

Ale jednoho dne se stalo něco mimořádného. Přistoupil k ní cizí muž a řekl: „Buď zdráva, milostí zahrnutá, Pán s tebou.“ Marie nebyla zvyklá mluvit s někým o samotě, ale mnohem víc ji zarazila ta zvláštní slova. Co to asi znamená „milostí zahrnutá“? A proč to ten cizinec říká právě jí? Vždyť na ní není nic mimořádného.

Ale ten neznámý pokračoval: „Jsem Gabriel, posel Boží. Neboj se, Marie, nalezla jsi milost u Boha. Budeš mít syna a dáš mu jméno Ježíš. Bude synem Nejvyššího. Bude kralovat na trůně svého otce Davida.“ V tu chvíli si Marie vzpomněla na původ svého snoubence, ale nahlas neřekla nic. „Tvůj syn bude navěky kralovat nad Izraelem a jeho království nikdy neskončí.“

To bylo na Marii trochu moc. Pochopila, že bude mít dítě a že to bude syn a že se stane významným člověkem. Snad i důležitějším než někteří králové. Vůbec však nechápala, jak by někdo mohl vládnout navěky. Každý přece jednou umře. Ale hlavně jí to připadalo celé zvláštní: ona přece není vdaná. Jak by mohla mít dítě bez muže? Bez svého Josefa?

Gabriel řekl: „Sestoupí na tebe Duch svatý a moc Nejvyššího tě zastíní. Tvé dítě bude nazváno Syn Boží. U Boha není nic nemožného. I s tvou příbuznou Alžbětou se stalo něco zvláštního. Všichni říkali, že už nikdy mít dítě nebude, a teď čeká syna.“

Marii se z toho točila hlava. Nerozuměla úplně všemu, co anděl říkal, ale pochopila, že by měla mít dítě. Dítě bez svatby? Bez Josefa? Co tomu řeknou lidé? Ale zase na druhou stranu se mělo stát něco zvláštního. Nečekaného. Velkého. To dítě bude král. Syn Boží. A pak najednou pochopila, že to je zvláštní úkol právě pro ni. Že Bůh sám pro ní má zvláštní poslání. Pokud ho přijme, její život nebude jako dřív. Celý svět nebude jako dřív. Anděl stojí a čeká. Co mu odpoví?

Marie zavřela oči. Zhluboka se nadechla a pak ještě jednou. „Jsem služebnice Páně, staň se mi podle tvého slova.“ Když znovu otevřela oči, anděl tu už nebyl. Ale Marie věděla, že

zvolila správně.

Myslíte, že to byla náhoda, nebo nám tím chtěl Bůh něco říct, když vybral obyčejnou dívku z obyčejného městečka? Připadáte si taky někdy bezvýznamní? Vybral si Bůh Marii pro její zásluhy či skvělé schopnosti? Svěřuje i nám nějaké úkoly? Bojíme se, že na ně nestačíme? Co mohla Marie Gabrielovi odpovědět? – Můžete použít pracovní list.

III. SETKÁNÍ S ALŽBĚTOU

Marie musela pořád myslet na to zvláštní setkání. Neustále si dokola opakovala slova, která slyšela od anděla. A přitom si vzpomněla na Alžbětu. O té přece anděl také mluvil. Ta mi jistě vysvětlí, o co jde. A tak si Marie sbalila pár věcí na cestu a vyrazila za Alžbětou do Judska.

Vešla do domu Zachariáše a Alžběty. Když Marie pozdravila, Alžběta slabě vykřikla. V tom okamžiku po prvé ucítila pohyb dítěte ve svém těle. „Znamení“, řekla Alžběta. „To je znamení. V tu chvíli, kdy jsi na mě promluvila, začalo dítě, které nosím, kopat.“ Obě ženy si sedly a Marie povídala o svém zvláštním setkání.

Když skončila, Alžběta ji vzala za ruce, pohlédla jí do očí a řekla jí: „Jsi požehnaná. Dítě, které budeš mít, je zázrak. Udělala jsi dobře. Jsi blahoslavená, že jsi přijala to, oč tě žádal Boží posel.“ - Marie pak zůstala u Alžběty ještě tři měsíce, než se vrátila domů.

Máte někoho, za kým můžete přijít, když něčemu nerozumíte? Když máte pochybnosti o sobě, o životě, o své víře? Umíte druhým naslouchat, když za vámi přijdou?

III. MARIINA PÍSEŇ - MAGNIFICAT

Když byla Marie u Alžběty a mluvily spolu o tom, co se stalo, vymyslela Marie modlitbu. Přemýšlela o tom, jaký je to div, že Bůh si vybral právě ji. Obyčejnou dívku z obyčejné rodiny a právě jí svěřil takový úkol. A tak začala zpívat: Duše má velebí Pána a můj duch jásá v Bohu, mém spasiteli, že se sklonil ke své služebnici v jejím ponížení.

Vzpomněla si i na to, co říkal anděl: že je zahrnutá milostí. Uvědomila si, že to, co se s ní děje, není proto, že by byla lepší než jiné ženy, ale že to je dar. A proto takto chválila Boha: Hle, od této chvíle budou mne blahoslavit všechna pokolení, že se mnou učinil veliké věci ten, který je mocný. Svaté jest jeho jméno.

Znovu si opakovala, že její syn bude mocný král. Ten nejmocnější. Boží syn, který změní nespravedlivý svět. Vždyť o tom mluvili i proroci. A tak Marie zpívala, že Hospodin je

věrný a jeho sliby jsou pevné: Milosrdenství jeho od pokolení do pokolení k těm, kdo se ho bojí. Prokázal sílu svým ramenem, rozptýlil ty, kdo v srdci smýšlejí pyšně; vladaře svrhl s trůnu a ponížené povýšil, hladové nasytil dobrými věcmi a bohaté poslal pryč s prázdnou. Ujal se svého služebníka Izraele, pamětliv svého milosrdenství, jež slíbil našim otcům, Abrahamovi a jeho potomkům na věky.

MODLITBA

Tobě, náš svatý Bože a Pane, děkujeme za všecky lidi, kteří přijali úkol, který jsi jim svěřil, a věrně splnili své poslání. Děkujeme ti i za všechny písně, ve kterých můžeme zpívat o tobě a o tom, co pro nás činíš. Děkujeme i za všecky lidi, kteří ty písničky složili. Tobě, tobě jedinému patří náš dík i všecka naše chvála. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR, DRAMATICKÉ ZPRACOVÁNÍ, HRY:

- znáte nějakou jinou ženu v bibli, která zpívá a chválí Boha? (Sára, Debora, Chana, sousedky Noemi – viz klíčové pojmy)

- proč si myslíte, že v nedělní škole a při bohoslužbách zpíváme? - aby nemluvil jen farář?

- o kom v bibli ještě víte, že ho navštívil anděl a jakou zprávu mu přinesl?

- znáte nějaký písňový hit, který v současnosti letí? Myslíte, že by vám mohla takováto písnička pomoci, když se ocitnete v úzkých?

- napište Theofilovi, jak Alžběta (v ich-formě) přijala návštěvu Marie. Nad čím přemýšlela a co cítila, když zjistila, že je Marie taky těhotná.

- znáte nějakou píseň, která dodává odvahy lidem v úzkých? (např. Jednou budem dál neboli My to vyhrajem) Oslavuje taková píseň vítězství, které se stalo – nebo spíš vyjadřuje naději a jistotu, jak to bude?

- sami složte a napište chvalozpěv, ve kterém Marie děkuje Bohu za to, že se k ní sklonil, pamatoval na ni a tím i na celý svůj lid, nezapomněl na milosrdenství, které zaslíbil… A na

závěr si ho přečtěte. Vrací-li se skupina zpět do shromáždění, je možné při něm chvalozpěv společně přednést.

- víte, kdo celou dobu Alžbětina a Mariina zpívání mlčí? (Zachariáš) Proč mlčí? Co nám může bránit, abychom se přidali k písním radosti?

- vyhledejte v Mariině chvalozpěvu starozákonní odkazy a porovnejte se zněním u Lukáše.

- ukažte dětem několik oznámení o narození dítěte a společně si texty přečtěte (např. jsme vděční, že Bůh do naší péče svěřil…; tak už máme oktávu; Ty jsi zázrak v našem životě). Hovořte s dětmi o tom, co by Marie s Josefem mohli na takovéto oznámení napsat, kdyby je posílali. Děti si mohou jeden z výše přečtených textů vybrat nebo nějaký text vytvořit či vybrat z bible. Proč by tam tento text měl být? Děti mohou oznámení vyrobit a vymalovat třeba tak, aby odpovídalo vybranému textu.

- vyberte vhodnou píseň pro děti k tanci a pusťte jim ji. Děti při ní mohou ztvárňovat setkání Marie a Alžběty (tanečním krokem se přibližují a pak tančí spolu za ruce do kruhu), děti se točí každý kolem vlastní osy se zdviženýma rukama (chválím Boha), děti tančí spolu v jednom kruhu a zvedají a zase upažují ruce (spolu chválíme Boha).

Odkaz na pracovní list
3 Navštívení Marie
Odkaz na píseň
Ave Maria, Pán buď s tebou
Radujte se, bratři, neboť blízko je Pán
Zázrak (SV220)
Má duše Boha velebí, chválu vzdává
Poslal Bůh anděla (SV264)
Anděl k Panně poslán je (BTS63)
Cílová skupina
Školní
Mladší školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo
Biblický odkaz (kat)
Lukáš 1,26–56